

Anvisningar för parräkning av sjöfåglar

Huvudsyftet med punkträkningarna är att följa upp årliga förändringar i häckningsbestånden i olika typer av vattendrag och olika delar av Finland samt att reda ut orsakerna till förändringarna. Sjöfågelräkningen bidrar till en förnuftig beskattning och förvaltning av bestånden samt uppföljning av fågelfaunan och miljön.

ARTER SOM RÄKNAS. Arter som räknas är i första hand gräsand, kricka, bläsand, knipa och sothöna, men det är önskvärt att alla sjöfågelarter i räkningsområdet inventeras i syfte att samla in ett mer heltäckande material om fågelfaunan för uppföljningens behov. Värdefull information om andra arter än ”standardarterna” har samlats in från många räkningsområden. I det omfattande uppföljningsmaterialet är också information om inga observationer viktig; det kan vi konstatera om räknaren på blanketten har angett att alla arter räknats.

PUNKTRÄKNING För räkningen behövs kikare eller tubkikare. Områdets räknepunkter och -sektorer markeras på en grundkarta. Observationerna antecknas i ett häfte. För räkningen av en punkt behövs normalt 5–15 minuter, så under en morgon och förmiddag hinner räknaren inventera många närliggande punkter inom ett eller flera områden.

Som räkningsområden lämpar sig träsk, sjöar, sjö- eller havsvikar och havs- eller älvstränder. Med tanke på materialets representativitet är det önskvärt att räkningar utförs i alla typer av vattendrag i regionen varje år. Det lönar sig att fortsätta med räkningen av en enskild punkt även om uppföljningen av punkten avbryts vissa år, eftersom också avbrutna tidsserier kan användas i beräkningen av beståndets förändringsindex.

En räkningspunkt ska uppfylla följande krav: **(1)** Från punkten kan man avgränsa en räknesektor med hjälp av bestående landmärken (sektorgränserna markeras på kartan, hellre en snäv avgränsning än en för vid sådan). **(2)** Från punkten har man obehindrad översyn över sektorn: eventuella årliga förändringar i vattenväxtligheten eller ljusförhållandena eller svag vind inverkar inte på räkningsresultatet. **(3)** Fågelarterna ska alltid kunna identifieras med kikare eller tubkikare även när de befinner sig längst bort i sektorn. **(4)** Det är möjligt att ta sig till punkten under alla förhållanden (även vid menföre och översvämningar).

De lämpligaste räknepunkterna är uddar, strandklippor, fågeltorn eller bryggor. Stora sektorer är lättast att räkna i medljus (det lönar sig alltså att välja räknepunkter på stränder som vetter mot öster eller söder). Ett räkneområde kan ha en eller flera punkter, men räknesektorerna får inte sammanfalla.

TAXERINGSPERIOD OCH TID PÅ DYGNET Räkningen utförs i samma område och från samma punkt två gånger under sensvåren. Den första räkningen ska helst utföras **cirka en vecka efter islossningen**. I tabellen finns riktgivande räknetidpunkter under en vår som framskrider i normal takt.

Region	Första räkningen	Andra räkningen
Södra och sydvästra Finlands kustområde	20.-26.4.	4.-10.5.
Södra och mellersta Finlands inlandsområde	27.4.-3.5.	11.-17.5.
Norra Finland	20.-29.5.	5.-12.6.

Räkningen utförs på morgonen eller på förmiddagen (ca kl. 6–12). Tidigt på morgonen är vind- och ljusförhållanden ofta lämpligast. Alla punkter i ett område ska räknas samma morgon. Man kan också räkna på kvällen.

RÄKNINGSVÄDER Räkningen bör utföras vid vackert väder: sol eller uppehållsväder och endast svag vind är bäst. Räkna inte vid dimma som stör sikten, regn eller måttlig vind.

RÄKNING I TERRÄNGEN Fåglarna ska störas så lite som möjligt när man anländer till räknepunkten. En fågel som flyr räknaren och lämnar sektorn tas med i beräkningen. I ett häfte antecknas räkningsområdets och -punktens namn, datum, väder, räknare och när observationen inlets med en minuts noggrannhet.

Man observerar hela sektorn lugnt och koncentrerat med kikare eller tubkikare och framskrider hela tiden i **samma riktning**. Även dykande fåglar ska observeras. Leta speciellt noggrant efter fåglar vid strandlinjen eller individer som är delvis dolda av vegetationen. Alla observerade fåglar ska art- och könsbestämmas (andfåglar) och observationerna antecknas i häftet i den ordning de görs. När man når sektorns andra kant gör man ännu en snabb granskning av det vattenområde som hamnat i utkanterna av eller utanför kikarens eller tubkikarens synfält (till exempel området närmast räknepunkten). Samtidigt ska man akta sig för att inventera individer som redan har antecknats en gång. Anteckna när räknetiden avslutats (med en minuts noggrannhet).

Tiden som går åt till att observera varierar bland annat på grund av sektorns storlek, hur bruten strandlinjen är samt mängden vegetation och antalet fåglar. Ha inte för bråttom med observationen, men undvik också onödiga dröjsmål (då fåglarna hinner röra på sig). Räknetiden för en viss punkt borde vara ungefär densamma varje år. Om man under den egentliga observationstiden inte hinner artbestämma en individ inom rimlig tid (2–3 minuter) till exempel på grund av dess läge eller för att den hela tiden dyker, kan man observera den på nytt efter att den egentliga observationstiden är slut. Fåglar som man av någon anledning inte kunnat artbestämma ens efter den extra observationstiden antecknas i den tomma delen av räkningsblanketten. Andra observationer före eller efter den egentliga räknetiden inkluderas inte i resultaten.

Enskilda fåglar, par, grupper och flockar med tillhörande antal registreras separat (anvisningar för hur de ska antecknas finns nedan). Fäst uppmärksamhet vid flygande individer eller individer som simmar målmedvetet. En fågel som simmar från eller till räkningssektorn ska inkluderas i punktens resultat. Grupper av fåglar som flyger omkring ovanför sektorn utan att landa eller individer som målmedvetet flyger över den inkluderas inte i räkningsresultaten. Om området har flera taxeringspunkter bredvid varandra ska anteckningar göras om individer som rör sig från en sektor till en annan, så att fåglar som redan registrerats vid en punkt inte inventeras på nytt vid en annan.

REGISTRERING AV RESULTATEN En separat blankett fylls i för varje räknepunkt med observationer från såväl den första som den andra räkningen och andra uppgifter om räkningen. Fyll i blanketten med de uppgifter som begärs.

Fåglarnas art och andfåglarnas kön bestäms och antecknas tillsammans med antalet individer i takt med att observationerna görs. Fåglarna antecknas per observation enligt följande exempel:

gräsand ♂♀ + ♂ + ♂♀ + ♂ + 3♂♂ + 2♂♂ 1♀ + 2♂♀,

där ♂ = ensam hane, ♂♀ = par, 3♂♂ = grupp med tre hanar, 2♂♂ 1♀ = grupp med två hanar och en hona osv. Även tydliga flockar antecknas i blanketten (t.ex. 20 krickor). Sjöfåglarnas artnamn finns färdigt utskrivna på blanketten. Vid behov kan anteckningarna kompletteras i den tomma delen av räkningsblanketten.

Räkningsobservationerna tolkas som antal par utifrån de anteckningar som gjorts på blanketten. Tolkningen görs vid Naturresursinstitutet. Returnera resultaten till Naturresursinstitutet så fort som möjligt per post eller e-post till vesilinnut@luke.fi